

Bacheloroppgave

ADM650 Jus og administrasjon

**Barnefamiliers valgfrihet -innskrenkes den dersom
Barnefamilieutvalgets forslag til endringer i familiepolitikken
går igjennom?**

Synnøve Jansen

Totalt antall sider inkludert forside: 32

Molde, 15.05.2017

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none"> • ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands. • ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt. • ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt. • har alle referansene oppgitt i litteraturlisten. • ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§14 og 15.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert i Ephorus, se Retningslinjer for elektronisk innlevering og publisering av studiepoenggivende studentoppgaver	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Publiseringsavtale

Studiepoeng:

Veileder:

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Er oppgaven unntatt offentlighet?

ja nei

(inneholder taushetsbelagt informasjon. Jfr. Offl. §13/Fvl. §13)

Dato:

Forord

Denne oppgaven markerer avslutningen på et treårig studium i jus og administrasjon ved Høgskolen i Molde. Jeg har valgt å skrive om et felt som engasjerer meg personlig, nemlig valgfriheten staten gir foreldre i dag når det gjelder omsorg for små barn. Jeg vil forsøke å se tilbudet åpen barnehage i denne sammenhengen, og på eventuelle utfall dersom valgfriheten vi har i dag blir tatt bort.

Arbeidet med denne oppgaven har vært både inspirerende og interessant. Det har både gitt meg nye perspektiver på både barn- og familie-, velferds-, samt likestillingspolitikken vi har i dagens Norge. At valgfrihet blir fremmet som et mål for familiepolitikken kan sees på som et privilegium for de barnefamilier som kan gjøre seg nytte av dette. Hvordan en ny barne- og familiepolitikk vil påvirke valgfriheten, er et viktig og interessant spørsmål.

Jeg vil først og fremst takke min dyktige, positive veileder, Linda Bøyum-Folkeseth. Hun har alltid stilt opp for meg når jeg trengte det, både med gode råd, konstruktiv kritikk og med oppbakking når det skulle røyne på. Tusen hjertelig takk! Jeg vil også takke ektemannen min, Thorleif, for den uforbeholdne støtten han har vært for at jeg skal fullføre utdannelsen min. Jeg må også rette en takk til min gode venn og medstudent Inger Riise Bolsønes som har kommet med konstruktive tilbakemeldinger på det jeg har skrevet. Sist, men ikke minst må jeg også takke alle foreldrene ved Mordalsmyra åpen barnehage som tok seg tid til å fylle ut spørreskjemaene jeg delte ut. Tusen takk!

Molde, dato

Synnøve Jansen

Innhold	side
1. Innledning.....	2
2. Problemstilling.....	4
3. Metode.....	5
3.1 Teoretisk forankring.....	6
3.2 Valg og gjennomføring av undersøkelsesopplegg.....	6
3.3 Kvantitativ metode.....	7
4. Bakgrunn for oppgaven – presentasjon av teorier.....	7
5. Analyse/drøftelse.....	9
5.1 Teoretisk bakgrunn.....	9
5.2 Drøfting av teori.....	10
5.3 Analyse av funn i Mordalsmyra åpen barnehage, sammenlignet med funn gjort av Trøndelag forskning og utvikling.....	11
5.4 Mordalsmyra åpen barnehage: Resultat av spørreundersøkelsen.....	14
5.5 Drøftelse av funn.....	16
6. Konklusjon.....	18
Litteraturliste.....	20

Vedlegg 2: Spørreskjemaer

1 Innledning

Valgfrihet har vært fremmet som et mål i den norske familiepolitikken, og da særlig med fokus på kvinners valgmuligheter. Blant annet har det siden 1970-tallet vært fokus på at kvinner skal kunne få mulighet til å både velge barn og jobb. (NOU 2017: 6, kapittel 3.5) Når en snakker om valgfrihet må det nødvendigvis bety at det finnes flere alternativer å velge mellom. For mange småbarnsforeldre kan det føles naturlig å gå tilbake til jobb etter et års tid, og barnet søkes inn i barnehage. Flertallet velger dette. Noen velger imidlertid annerledes. Jeg har i denne oppgaven valgt å fokusere på det alternative tilbudet åpen barnehage, som særlig retter seg inn mot de foreldre som har benyttet seg av valgfriheten de har til å prioritere hjemmeomsorg de første årene av barnets liv.

Per i dag kan det sies at Norge har et dualistisk omsorgsregime (Haugset 2016); foreldre oppmuntres til å være yrkesaktive fra barna er rundt 1 år gamle ved at det tilbys tilnærmet full barnehagedekning, med noe variasjon fra kommune til kommune. Samtidig oppmuntres det til hjemmeomsorg ved at det gis det rause permisjonsordninger i barnets første leveår, samt kontantstøtte fra barnet er 13-23 måneder, dersom en velger å ikke benytte seg av barnehage.

I tillegg til å ta utgangspunkt i eksisterende forskning og rapporter, er det gjort spørreundersøkelser av brukere av en åpen barnehage i Molde. Brukere av åpen barnehage representerer et utvalg som ikke benytter full plass i ordinær barnehage. En spørreundersøkelse av disse kan forventes å gi interessant materiale og forståelse av valg i forhold til barneomsorg.

Åpen barnehage er et pedagogisk tilbud til barn under skolepliktig alder. (Rapport 2014:9, side 1) Konseptet ble etablert i Norge i 1988 og skiller seg fra ordinær barnehage på to sentrale punkter:

- barnet tildeles ikke en fast plass i barnehagen
- foreldre eller andre voksenpersoner skal være tilstede sammen med barnet i åpen barnehage.

Brukerne behøver ikke melde fra til noen om at de kommer, men en kan komme og gå som en vil. Tilbudet er ment å ha en lav terskel, ved at det enten skal være gratis å komme dit, eller at

brukerne for eksempel betaler en liten egenandel for aktiviteter og lunsj. Tilbudet finansieres i stor grad av det offentlige gjennom tilskudd til barnehagen.

Det er i dag rundt 180 åpne barnehager i Norge, og omtrent halvparten er eid og driftet av kommunene. (Barnehagespeilet 2015 – Tall og analyse av barnehager i Norge) 59 av disse barnehagene er også ordinære barnehager, hvor åpen barnehage er et ekstratilbud en eller flere dager i uken. 30% eies av menigheter/trossamfunn. Felles for de fleste åpne barnehager er at de retter seg mot barn fra 0-6 år, men har flest brukere mellom 0-3 år. De åpne barnehagene i Norge er i gjennomsnitt godkjent for 30 barn og har 0,9 årsverk. Gjennomsnittlig åpningstid i åpne barnehager er 5 timer om dagen 3 dager i uken og de har i snitt åpent 13 timer i uken. Dagsrutinene har vanligvis fellestrekk med en ordinær barnehage, ved at de ofte følger en fast dagsrytme som gjerne inneholder elementer som aktivitetsstund, samlingsstund og felles lunsj. Det er stor variasjon i brukermønsteret, men i gjennomsnitt er andelen av brukere som bruker tilbudet regelmessig over tid på 61%. Åpne barnehager reguleres som andre barnehager av barnehageloven og følger rammeplanen. Arbeidet ledes av en barnehagelærer. (Rapport 2014:9)

Per dags dato er antallet åpne barnehager i Norge synkende. I Molde-området (Molde og omliggende kommuner) finnes det kun en åpen barnehage; Mordalsstua åpen barnehage hvor jeg har hentet informasjon til bruk i denne oppgaven.

På Mordal, omtrent 10 km vestover fra Molde sentrum ligger Mordalsstua åpen barnehage. Den ble åpnet i 2005, og eies av trossamfunnet Brunstad Kristelige Menighet. Den er organisatorisk underlagt den private barnehagen Mordalsstua Barnehage, som ligger i nabobygningen. Barnehagen er åpen hver torsdag klokken 9-15. Per i dag får barnehagen støtte for 20 brukere (barn), da antall barn som har benyttet tilbudet i snitt har ligget på 20 de siste sesongene. Barnehagen har to ansatte som setter opp halvårsplan, legger til rette for aktiviteter, lager lunsj, samt forsøker å ta godt vare på brukerne som kommer. Styreren i Mordalsstua barnehage har det formelle ansvaret for det pedagogiske tilbudet i åpen barnehage. Halvårsplanen godkjennes blant annet av henne. Prisen for tilbudet er kr 30,- per person over 1 år/gang. Barnehagen har ikke ett eget spesifikt satsingsområde, som enkelte åpne barnehager har. Den har heller ikke utvidet kristen formålsparagraf. Tilbudet følger skoleruta for kommunen, det vil si at det ikke er tilbud i vinter-, påske-, sommer- og høstferien.

Den 6. mars 2017 overleverte Barnefamilieutvalget forslag om endringer i overføringsordningene til barnefamilier til barne- og likestillingsminister Solveig Horne (FrP). Blant endringene foreslås det gratis (ordinær) barnehage til alle, samt avvikling av kontantstøtten. Kontantstøtten ble innført i 1998, og skulle gi småbarnsforeldre «en reell valgmulighet» når det gjelder hvilken omsorgsform de velger for barna sine. Statistikk viser at omtrent 97% av 3-5 åringer i Norge allerede går i barnehage. Det samme gjelder 92% av alle 2-åringer, samt 70% av 1-åringer. (NOU 2017:6)

Hva forsøker staten å oppnå ved disse endringene innen familiepolitikken, og hvilke konsekvenser det kan få for familier? Vil en åpen barnehage fortsatt kunne ha et eksistensgrunnlag, eller vil en ny politikk medføre at dette grunnlaget forsvinner? Dette er forhold jeg vil forsøke å drøfte i denne oppgaven.

2 Problemstilling

Problemstillingen jeg har valgt å se på i denne oppgaven er;

Hva vil skje med valgfriheten til den enkelte familie dersom Barnefamilieutvalgets forslag til endringer innføres? Kan endringene medføre at tilbud som åpen barnehage forsvinner?

Valgfrihet har i flere tiår vært et mål i familiepolitikken. Det skal være opp til den enkelte familie å velge passende løsninger. Ingen familier er like, og ikke alle vil ønske de samme løsningene. For at en kan snakke om at en har valgfrihet, må man kunne ha flere reelle valgalternativer å velge mellom. Barnefamilieutvalget foreslår å fjerne en ytelse som skulle bidra til å gi familiene reell valgfrihet, nemlig kontantstøtten. I tillegg foreslår de gratis barnehage for barn fra 1-6 år. Vil dette medføre at valgfriheten til den enkelte familie begrenses, og at alle må velge «likt?»

En åpen barnehage skiller seg fra ordinær barnehage ved at barna ikke tildeles fast plass, og at barnet følges av foreldrene eller en annen voksenperson mens de er i barnehagen. Tilbudet er et alternativ til de familiene som ikke ønsker fulltids plass til sine barn i ordinær barnehage, men som samtidig ønsker en arena hvor både barn og voksne kan sosialiseres. I denne oppgaven vil en forsøke å se på den åpne barnehagens fremtid dersom Barnefamilieutvalgets forslag til endringer blir satt ut livet. Vil de åpne barnehagene kunne bli overflødige?

Med ordinær barnehage menes altså den klassiske barnehagen, som er en institusjon for barn under skolealder. Barna kan søkes inn fra 9 måneders alder, og når de tildeles plass er den vanligvis ment å vare helt fram til skolealder. Barnehage er per dags dato et frivillig tilbud, og foreldre må betale en egenandel. Statistikken viser at over 90% av alle barn i Norge går i barnehage. Barnefamilieutvalget har kommet med forslag om at barnehage skal bli gratis for alle barn. Dersom dette blir realisert, skal det blant annet finansieres av statlige innsparinger ved at barnetrygden skal bli en behovsprøvd ytelse, samt at skattefradraget som småbarnsforeldre får i dag for utgifter til barnehage vil forsvinne. En vil i denne oppgaven forsøke å drøfte om gratis barnehage vil gjøre at flere som i utgangspunktet ønsker hjemmeomsorg, kommer til å velge barnehage som omsorgsarena.

Kontantstøtte er en skattefri ytelse som foreldre i Norge som kan få dersom de har barn mellom 13 og 23 måneder, som ikke går i barnehage med offentlig tilskudd. Per i dag er støtten kr 6000,- per måned. Har barnet en 50% plass i barnehagen, kan foreldrene få 50% kontantstøtte. Formålet med kontantstøtten har vært valgfrihet for den enkelte familie. Barnefamilieutvalget foreslår å fjerne denne ytelsen, da kvinners yrkesaktivitet er lavere i perioden kontantstøtten gis. Men hva vil da skje med valgfriheten som var et av formålene i familiepolitikken? Dette er noe som en vil forsøke å drøfte i denne oppgaven.

3 Metode

Metode kan beskrives som en måte å gå frem på for å samle inn empiri, det vil si data om virkeligheten. Uansett hvilken empiri det er snakk om, bør det tilfredsstillende to krav. For det første må empirien være valid og for det andre må den være reliabel. Med validitet menes det at empirien må være gyldig og relevant, den må altså gi svar på det eller de spørsmålene vi har stilt. Empirien må også være pålitelig og troverdig – undersøkelsen må være til å stole på. (Jacobsen 2015, side 16)

I denne oppgaven har jeg benyttet meg av to forskjellige måter å samle inn empiri på. Jeg har brukt allerede eksisterende forskning/ offentlig utredning, samt at jeg har benyttet meg av kvantitativ metode.

3.1 Teoretisk forankring

Forskningen som legges til grunn som teori i denne oppgaven, er forskning om åpne barnehager i Norge. Rapporten er utformet av fire forskere i Trøndelag Forskning og utvikling, og har tittelen «Åpne barnehager i Norge, organisering, bruk og betydning», referert til som Rapport 2014:9. I tillegg trekker jeg inn en artikkel skrevet av en av disse fire forskerne, Anne Sigrid Haugset; «Åpne barnehager som rekrutteringsarena for ordinær barnehage». Jeg har også lagt til grunn NOU 2017:6, som er utformet av Barnefamilieutvalget i Stortinget. Dette utvalget er sammensatt av blant flere forskere fra forskjellige institutter i Norge.

3.2 Valg og gjennomføring av undersøkelsesopplegg

I tillegg til dokumentene ovenfor er det benyttet kvantitativ metode i denne oppgaven. Det er gjort spørreundersøkelse av brukere ved Mordalsstua åpen barnehage.

Undersøkelsesopplegget kan sies å være et tverrsnittstudie, da spørreundersøkelsen ble delt ut på en tilfeldig dag. I og med at en ikke tildeles fast plass i barnehagen, varierer det fra gang til gang hvor mange som kommer. Ved å ta undersøkelsen på en tilfeldig dag, forsøkte jeg å få et «øyeblikksbilde» av virkeligheten. (Jacobsen, 2015, side 108) I løpet av perioden jeg har arbeidet med oppgaven, endret problemstillingen seg noe. Det ble derfor utformet to forskjellige spørreskjema, som ble delt ut med 6 ukers mellomrom. Det er imidlertid svakheter ved spørreundersøkelsen som må nevnes; utvalget er begrenset til brukerne av Mordalsmyra åpen barnehage, samt at antall spurte er lavt. Et lavt antall spurte vil kunne gi større utslag prosentvis, enn ved et høyt antall spurte. På den første spørreundersøkelsen var svarprosenten på 100% av alle brukere den dagen. På den andre spørreundersøkelsen var svarprosenten på 72%. Et annet forhold som bør nevnes er at på den dagen den første undersøkelsen ble gjennomført, var det kun én mann tilstede og som deltok i undersøkelsen. Dette var spesielt for den dagen, da det i 2017 har vanligvis vært mellom 5 og 10 fedre tilstede hver gang.

Begge undersøkelsesdager ble spørreskjemaene lagt i en bunke i fellesarealet hvor brukerne befant seg. Alle ble hver for seg informert om hva spørreskjemaet skulle brukes til, og ble spurt om de ville delta. Det ble lagt ut en eske med lokk hvor alle kunne legge den ferdig

utfylte spørreundersøkelsen. Undersøker oppholdt seg på et annet rom når brukerne besvarte spørreundersøkelsen.

Spørreundersøkelsen var på forhånd testet på Norsk senter for forskningsdata sin hjemmeside, for å klargjøre om undersøkelsen utløser meldeplikt i forbindelse med registrering av personopplysninger. Spørreundersøkelsen utløser ikke meldeplikt.

3.3 Kvantitativ metode

Fordeler ved å bruke kvantitativ metode er at det er lettere å systematisere og standardisere informasjon. (Jacobsen 2015, side 251) Kvalitative intervjuer vil være tidkrevende, og kvantitativ metode vil medføre at en kan innhente svar fra flere brukere.

Ulemper eller svakheter med kvantitativ metode er blant annet at man ikke vil få annen informasjon enn den man ber om. En fordel med en kvalitativ undersøkelse er at man på den måten har mulighet for å fange opp forhold man ellers kanskje ikke hadde tenkt på.

Samlet sett har jeg vurdert at i min oppgave er en kvantitativ metode best egnet, både med tanke på pålitelighet og ressursbruk.

4 Bakgrunn for oppgaven – presentasjon av teorier

Den teoretiske forankringen i denne oppgaven er en forskningsrapport om åpne barnehager i Norge, som er utarbeidet av Trøndelag Forskning og utvikling i 2014. Rapporten heter «Åpne barnehager i Norge – organisering, bruk og betydning», og er skrevet av forskerne Anne Sigrud Haugset, Kjell-Åge Gotvassli, Birgitte Ljunggren og Morten Stene. Det henvises også til en artikkel skrevet av Anne Sigrud Haugset i 2016; «Åpne barnehager som rekrutteringsarena for ordinær barnehage». Oppgaven vil også ta for seg deler av NOU 2017:6, som er en offentlig utredning som Barnefamilieutvalget har utarbeidet, og som de overleverte barne- og likestillingsminister Solveig Horne den 6. mars 2017. Utvalget, med professor Anne Lise Ellingsæter i spissen, har sett på dagens ordninger når det gjelder støtte til barnefamilier. Overføringer til barnefamiliene var sist gjenstand for en offentlig utredning i NOU 1996:13, altså for over 20 år siden. Det påpekes at mål med familiepolitikken må forankres i barnefamiliens situasjon. Barnefamiliens situasjon har endret seg mye de siste 20 årene, og dermed er det nå behov for å endre disse ordningene. De overordnede målene med

den nye familiepolitikken er: gode oppvekstvilkår for alle barn, like muligheter for barn, samt likestilte foreldreskap gjennom yrkesdeltakelse og omsorg. Det er foreslått endringer om:

- endring av foreldrepengeordningen (likedeling av foreldrepermisjonen, individuell rett til foreldrepenger samt avvikling av aktivitetskravet, avvikle engangsstønaden og tilby en ny, løpende minsteytelse til foreldre med lav eller ingen inntekt.)
- gratis barnehage og kvartalsvise opptak i barnehagen
- målrettet barnetrygd som gir rundt 23000 kr per barn for lavinntektsfamilier
- kontantstøtten skal avvikles
- stønader til enslig mor og far avvikles og erstattes av løpende minsteyting, gratis barnehage og målrettet barnetrygd
- stipend fra Lånekassen til studenter med barn avvikles og erstattes av den løpende minsteytelsen. (NOU 2017:6)

To av disse endringene er særlig interessant i forbindelse med skriving av denne bacheloroppgaven, nemlig forslag om gratis barnehage for alle, samt fjerning av kontantstøtten. En vil forsøke å drøfte den situasjonen småbarnsforeldre har i dag med alternativer som kontantstøtte og tilbud som åpen barnehage, samt å sammenligne den med den situasjonen en kan få dersom Barnefamilieutvalgets forslag blir satt ut i livet. Det vil i den forbindelse bli trukket inn funn fra spørreundersøkelsene som ble gjennomført i Mordalsmyra åpen barnehage, og en vil forsøke å drøfte disse funnene opp mot teoriene.

I følge tall fra Statistisk sentralbyrå går 94,4% av alle barn i Molde kommune i alderen 1-5 år i ordinær barnehage i dag. Molde kommune har ifølge sjef for fagseksjon barnehage, Gro Toft Ødegård, for tiden full barnehagedekning (februar 2017). Interessen for deltids plass er ifølge Ødegård synkende, foreldre søker i all hovedsak inn barna til fulltids plass. Barna som søkes inn i barnehagen er også stadig yngre. Dette er en tendens som sprer seg over hele landet. Omtrent 97% av alle 3-5 åringer i Norge går i en av de over 6000 barnehagene som finnes i landet. I løpet av våren 2017 forventes det at det kommer en lovendring som går ut på at barn som er født i november 2016, skal få rett til plass i barnehage fra og med august 2017. (Regjeringen.no 17.02.2017) Til tross for at de aller fleste velger å søke barnet sitt inn i barnehage, er det noen få prosent igjen som av ulike årsaker velger å la være. Slike grunner kan være av økonomisk-, kulturell-, sosial- eller ideologisk art. For familier som ikke velger full plass i barnehage, finnes det i dag alternative ordninger, både økonomisk og praktisk.

Blant de økonomiske alternative ordningene finnes det kontantstøtte. Blant de praktiske alternativene finnes blant annet åpen barnehage.

5 Analyse/drøftelse

5.1 Teoretisk bakgrunn

Norge kan i dag sies å ha et dualistisk eller tvetydig omsorgsregime. (Haugset 2016) Det blir oppmuntret til omsorg i hjemmet ved å tilby rause permisjonsordninger fra lønnet arbeid i barnets første leveår, samt kontantstøtte for barn som ikke benytter seg av barnehage i alderen 13-24 mnd. Samtidig tilbys det tilnærmet full barnehagedekning med rett til plass fra senest 2 års alder, (og gjerne fra 1 års alder), slik at begge foreldrene kan være yrkesaktive. Den politiske interessen for barnehagen som utdanningspolitisk prosjekt har tiltatt de siste årene. Samtidig som barnehagen ble forstått som et første viktig, men frivillig trinn på utdanningsstigen, økte fokuset på rekruttering av barn og det å inkludere flest mulig. Begrunnelsen for dette er sosial utjevning, da barn med lav sosioøkonomisk status har i noe lavere grad barnehageplass enn barn med høyere sosioøkonomisk status. (Haugset 2016)

Parallelt med det økte fokuset på rekruttering av barn til barnehagen, gis det i dag kontantstøtte til barn i alderen 13-23 måneder som helt eller delvis velger bort barnehage. I følge regjeringen.no, er hensikten denne: Reell valgfrihet. Familiene skal selv få velge hva som er den beste omsorgsformen for sine barn, enten hjemmebasert omsorg eller institusjonalisert omsorg. I NOU 2017:6 skriver Barnefamilieutvalget at *«valgfrihet har vært fremmet som et mål i familiepolitikken. Det er ingen ny ide, men hva som valgfrihet innebærer, har endret seg over tid.»*

NOU 2017:6 tar for seg nordisk familiepolitikk fra rundt 1970 og utover, og ser på ideer og strømninger som har påvirket denne. Valgfrihetsdebatten har vært stimulert av både ideologiske strømninger og av samfunnsendringer. Blant annet så har sterkere vekt på individet og mindre vekt på statlig regulering vært sentrale ideer. Rapporten konkluderer med at valg begrenses av både strukturelle og kulturelle forhold, og at foreldres valg er avhengige av familiens økonomiske og materielle ressurser og de mulighetene de står ovenfor. I siste avsnitt står det: *«Kjønnsnøytrale valg har kjønnete konsekvenser, og valgfrihet vil sannsynligvis videreføre kjønnsbetingede strukturer. Valgfrihet kan være et gode, men må avveies mot andre viktige målsettinger i utformingen av familiepolitikk i konkrete sammenhenger»*

5.2 Drøfting av teori

Synet på hva valgfrihet er i dag, må kunne sies å variere etter hvilket politisk ståsted en har. På høyresiden vil en kanskje vektlegge frihet for enkeltindividet og mangfold. Her vil statlige reguleringer bli sett på som begrensninger i forhold til enkeltindividets frihet. På venstresiden vil valgfriheten være noe som skal utøves innen fellesskapet. En av Arbeiderpartiets paroler på 80-tallet var «Fellesgodene er redskaper for frihet». Deres oppfatning var at det er offentlige velferdsgoder og arbeidsreguleringer som er årsak til frihet og valgfrihet for norske borgere (Fasting 2013). Uavhengig av politisk ståsted er valgfrihet noe som må settes inn i en sammenheng for at en skal få en fornuftig drøfting. En ubegrenset valgfrihet for enkeltindividet kan raskt støte mot andres tilsvarende rett til den samme friheten. En valgfrihet for noen få privilegerte, kan føre til at eventuelle forskjeller bare vil øke. I så måte er det gunstig at vi har en stat som kan sette begrensninger for hvor stor denne valgfriheten skal være. I Norge i dag setter staten begrensninger på mange områder som kan sies å påvirke enkeltindividets frihet. Eksempler på dette er åpningstider for butikker, regler for ansettelse og arbeidstid, skjenkeløyver, myndighetsalder etc. Her ser vi at staten griper inn i enkeltindividets frihet ut ifra hva som er mest samfunnsnyttig. Hvor og når det er fornuftig for staten å sette begrensninger når det gjelder omsorg for barn, kan imidlertid diskuteres. Dette er ofte grunnlaget for politisk uenighet, gjerne mellom høyre – og venstresiden. Når Barnefamilieutvalget konkluderer med at valgfrihet er et gode som må avveies mot andre viktige målsettinger, er det å anta at det nettopp er samfunnsnyttien som avgjør. Dersom det blir opp til den enkelte familie å velge hvilken omsorgsform de ønsker for sine barn, blir det gjerne i realiteten snakk om kvinners valg- mellom omsorg og lønnsarbeid. Dette vil videreføre de tradisjonelle, kjønnsbestemte forventningene som har omgitt moderskap og faderskap. Å påvirke familiens valgmuligheter ved å fjerne kontantstøtten, kan derfor tolkes som et middel for å fjerne ulikhetene mellom kjønnene ved å få flere kvinner ut i arbeid. I denne sammenhengen kan en gjøre seg noen betraktninger; Kontantstøtten gjelder kun for en kort periode, nemlig fra barnet er 13-23 måneder. Ingen familier er helt like, og det er derfor å anta at det alltid vil være familier som ønsker å gi hjemmeomsorg til sine barn i en kortere eller lengre periode av småbarnsperioden. En videreføring av kontantstøtte vil kunne anerkjenne verdien av den omsorgen disse velger å gi barna sine, samt gi noe slingringsmonn i forhold til barnehagestart. Når det samtidig tilbys gratis barnehage for alle barn fra 1-årsalder, vil de som av økonomiske grunner ikke har benyttet seg av det før, kunne velge dette - dersom det passer best for deres familie.

Et land det kan være aktuelt å sammenligne seg med når det gjelder å ha valg mellom å benytte seg av kontantstøtte og (gratis, eller rimelig) barnehage, er Finland. I Finland har kontantstøtten vært veldig populær siden den ble innført i 1984 - 14 år før Norge. Det gis kontantstøtte på 338 euro pr måned til barn under 3 år, samt 101 euro til søsken under 3 år, samt 65 euro til søsken over 3 år, opptil 7 år. I Finland bestemmes barnehageavgiften av den enkelte families økonomiske situasjon. Er inntekten lav, kan barnet ha rett på gratis barnehageplass. (FPA 2017) Alle barn gis altså økonomisk mulighet til å gå i barnehage. Allikevel velger svært mange, da i all hovedsak mødre, å benytte seg av kontantstøtten. Den enkelte families selvbestemmelse står i sentrum. Det skal samtidig sies at det ikke har vært tradisjon for at kvinner jobber deltid i Finland, som i Norge. I Finland er det gjerne heltidsstilling eller ingenting. Dette, blant annet, kan selvsagt påvirke kontantstøttens popularitet. Uansett, Finland er et land hvor man har lagt til rette for at barnefamilier kan ha et reelt valg når det gjelder omsorg for barn. (Sandnes 2011, kjønnsforskning.no)

5.3 Analyse av funn i Mordalsmyra åpen barnehage, sammenliknet med funn gjort av Trøndelag forskning og utvikling

Trøndelag forskning og utvikling hadde som formål å kartlegge tilbudet som gis i, omfanget av og organiseringen av åpne barnehager i Norge. I tillegg ser den på betydningen åpen barnehage har for brukerne. For å se hvor Mordalsmyra åpen barnehage befinner seg i dette terrenget vil jeg forsøke å sammenligne funnene fra den landsomfattende rapporten med undersøkelsene som er gjort lokalt.

Når det gjelder tilbudet som gis i åpne barnehager i Norge, finnes det stor variasjon og stort mangfold i utformingen av dette. Det er imidlertid tre dimensjoner som de åpne barnehagene synes å ha ulik vektlegging av og ulik innretning mot: (Rapport 2014:7, side 80)

- forebyggende helse- og familievern
- integrering av fremmedspråklige brukere
- opplevelser, læring og formidling.

Mordalsmyra åpen barnehage kan sies å legge mest vekt på det siste punktet her. Barnehagen følger en halvårsplan hvor ukentlige planlagte aktiviteter er en del av det pedagogiske opplegget. Slike aktiviteter er av ulike slag, alt fra maling, forming, baking etc. Hvert halvår drar barnehagen på utflukter til Barnas lekeland, på bondegårdsbesøk, samt turer ute i skog

og til fjæra. Det holdes også en sangstund hver gang, med enkle barnesanger for eksempel tilpasset årstiden. I Mordalsmyra åpen barnehage legges det imidlertid stor vekt på utetid, da dette utgjør halve barnehagedagen, fra kl. 12-15. Barnehagen disponerer en stor uteplass med lekeapparater, skog, fotballbane og gapahuk. Særlig brukere med litt større barn benytter seg av dette. Dette er noe som i den landsdekkende rapporten betegnes som «langt mindre vanlig» på generell basis. Dette ser ut til å henge sammen med både dårlig tilgang til uteområder og med brukernes preferanser.

Selv om det ikke har vært en bevisst vektlegging på integrering av fremmedspråklige, så viser undersøkelsen at barnehagen har hatt en effekt som kan sies å være integrerende; Blant de utenlandske respondentene svarer 83% at de opplever at den åpne barnehagen gir dem innsikt i det norske samfunnet. 67% av de utenlandske brukerne sier at åpen barnehage har noe å si for å lære seg norsk språk.

Når det gjelder forebyggende familie- og helsevern, har Mordalsmyra åpen barnehage hatt lite fokus på den formelle delen av dette. Med dette menes besøk fra fagfolk innenfor forskjellige felt som er aktuelle for barnefamilier; slike kan være ansatte fra barnevern, familievernkontor, tannhelsetjenesten, helsestasjon etc. Det legges mer vekt på det uformelle, der foreldre seg imellom deler erfaringer og utfordringer i småbarnsperioden, for eksempel pottetrening, nattevåk, tilvenning til ordinær barnehage etc. De ansatte forsøker også å ha et våkent øye for «her- og nå-situasjoner» i barnehagen, slik at de på en forsiktig måte kan veilede brukerne dersom de skulle ha behov for det. Et annet aspekt ved «uformelt forebyggende helsevern» kan være nettverksbygging familier imellom. 100% av respondentene sier de har blitt kjent med noen gjennom åpen barnehage, og 90% sier at den åpne barnehagen har gitt dem nye sosiale kontakter for dem og barna.

Til tross for at den åpne barnehagen kan sies å ha egenskaper som er forebygging og integrering; brukerundersøkelsen viste at de største brukergruppene i norske åpne barnehager enten er i foreldrepermisjon eller venter på lovfestet barnehageplass. Brukerne av åpen barnehage kommer fra alle slags typer sosioøkonomisk bakgrunn og kan sies å utgjøre et slags tverrsnitt av norske småbarnsforeldre. De er «*vanlige foreldrepar i en krevende overgangsperiode med små barn hjemme*». (Mortensen og Fosse 2006, side 39, sitert i Rapport 2014:9 side 71) Forfatterne av Rapport 2014:9 utviklet en typologi av brukere av åpne barnehager, og til denne typologien hører også antydninger om hvilke behov

barnehagen dekker for de ulike gruppene. (Rapport 2014:9, side 62) De fleste, om ikke alle av disse typologiene var å finne i Mordalsmyra åpen barnehage. Typene er som følger:

- **Foreldrepermisjonsbrukeren og ventebrukeren** (venter på lovfestet barnehageplass). Disse benytter seg av den åpne barnehagen for å fylle foreldrepermisjonen med meningsfulle aktiviteter med barnet, treffe andre voksne i permisjonstiden, samt å gi barnet en mykere tilvenning til/forberedelse til ordinær barnehagestart. (Rapport 2014:9, side 62)
- Ved Mordalsmyra åpen barnehage var 15% av respondentene i permisjon fra fulltidsjobb. Like mange hadde søkt om barnehageplass, men ikke fått plass i ordinær barnehage.
- **Kombinasjonsbrukeren (med deltidsjobb og deltids plass i ordinær barnehage) og forbrukeren.** Disse bruker den åpne barnehagen som en måte å skape gode opplevelser sammen med barnet, og den dekker behovet for å gjøre noe meningsfylt sammen når barnet ikke er i ordinær barnehage. (Rapport 2014:9, side 63)
- Ved Mordalsmyra åpen barnehage oppgir 40% av respondentene at de er i deltidsjobb. Hvor stor del av barna som har deltids plass i barnehage, er det ikke blitt sett nærmere på, men det er å anta at en del av barna har deltids plass, mens noen løser behovet for barnepass på andre måter, for eksempel ved å jobbe kveld og helg mens den andre forelderen er sammen med barna.
- **Hjemmebarndomsbrukeren** har enten utsatt eller (sjeldnere) valgt bort den ordinære barnehagen. Ofte er den åpne barnehage en forutsetning for det valget en har gjort. Det dekker behovet for å være sammen med andre barn, og for et innslag av pedagogisk, organisert aktivitet selv om en har omsorgsansvaret selv. (Rapport 2014:9, side 64)
- 30% av respondentene oppgir at de er hjemmeværende på heltid. 40% oppgir også at de ser på barnehagen som et supplement til hjemmeomsorg, som de vektlegger i familien. 45% sier at det å benytte seg av den åpne barnehagen har gjort dem motivert for å være hjemme en lengre periode enn planlagt. 10% oppgir at de ikke vil at barna i fremtiden skal benytte seg av ordinær barnehage i det hele tatt.

- **Den arbeidssøkende brukeren** er den arbeidsønskede brukeren som ufrivillig er utenfor arbeidsmarkedet og som venter på eller ønsker seg jobb. Hadde brukeren hatt en vanlig jobb ville hun/han brukt vanlig barnehage. (Rapport 2014:9, side 65)
- Kun en bruker oppgir dette som grunn i undersøkelsen ved Mordalsmyra åpen barnehage.
- **Den sosialt marginaliserte brukeren** benytter barnehagen som et av de få eller eneste stedene man bringer barnet ut av hjemmet og gjør noe sammen. Disse brukerne har lite eller fraværende sosialt nettverk. Dette kan være psykisk syke eller mennesker med minoritetsbakgrunn som er nyankomne til Norge og har derfor lite nettverk rundt seg. I den åpne barnehagen dekkes behov for samvær med andre for både voksne og barn, nettverksbygging, integrasjon, foreldreveiledning og språkpraktisering. (Rapport 2014:9, side 65)
- Selv om ikke noen av brukerne uten videre kan sies å være i kategorien «sosialt marginalisert», kan det allikevel sies at mange av brukerne oppgir at den åpne barnehagen dekker de samme behovene som for dem. Alle respondentene sa de brukte tilbudet som en sosial arena for barnet. Nesten like mange brukte tilbudet fordi det var en sosial arena for dem (altså foreldrene/foresatte). Dersom tilbudet om åpen barnehage ikke fantes, hadde mange valgt å være hjemme. Tilbudet gjør altså at både foreldre og barn blir sosialisert, møter andre i liknende situasjon og bygger vennenettverk. Enkelte av de utenlandske har for eksempel en ektefelle/partner som jobber i prosjektstillinger på arbeidsplasser i nærområdet for kun en kort periode. Det kan være krevende å finne andre sosiale arenaer hvor en kan ha samvær med både sitt eget barn, samt andre barn og voksne, på dagtid.

5.4 Mordalsmyra åpen barnehage: Resultater av spørreundersøkelse

Den gjennomsnittlige brukeren av Mordalsmyra åpen barnehage er en kvinne i alder 25-35 år med høyere utdanning. (Det bør nevnes at den dagen spørreundersøkelsen ble gjennomført, var det kun en mann tilstede. Normalt er det 5-6 menn tilstede hver gang, noen ganger flere). 40% av brukerne er i deltidsjobb, 30% av brukerne er hjemmeværende og 15% meddeler at de er i fast jobb, men er for tiden i fødselspermisjon. Halvparten av respondentene har erfaring med bruk av ordinær barnehage. 55% av brukerne kommer jevnlig til den åpne barnehagen – det vil si stort sett hver uke. Flertallet av brukerne har ingen tilknytning til den ordinære

barnehagen som drives på samme sted, eller Brunstad Kristelige Menighet, som er eier av barnehagen.

Brukernes bruk av og holdning til kontantstøtte

Av respondentene var det 85% som meddelte at de enten har tidligere mottatt kontantstøtte, mottar kontantstøtte nå eller kommer til å motta kontantstøtte i fremtiden. 46% sier at kontantstøtten har i mottaksperioden vært med å avgjøre deres valg om hjemmeomsorg kontra barnehage. Like mange svarer at kontantstøtten ikke har vært med å avgjøre dette valget. Når brukerne blir spurt om de allikevel kommer til å velge hjemmeomsorg dersom kontantstøtten forsvinner, svarer rundt 70% at de høyst sannsynlig eller noe sannsynlig at de kommer til å gjøre det. Cirka 30% svarer «ikke så sannsynlig».

Brukernes holdning til gratis barnehage

85% svarer at det er høyst sannsynlig eller noe sannsynlig at de kommer til å benytte seg av gratis barnehage, dersom det tilbys dem. Når det gjelder fra hvilken alder på barnet det i så fall hadde vært aktuelt, svarer 62% fra 2 års alder, 31% fra 3 års alder, og 8% fra 4 års alder.

Bortfall/oppretholdelse av kontantstøtte i kombinasjon med gratis barnehage

31% svarer at det er høyst sannsynlig eller noe sannsynlig at de kommer til å prioritere å ha barna i barnehage dersom kontantstøtten forsvinner, og barnehagen blir gratis. 69% svarer at dette ikke er så sannsynlig/ikke sannsynlig i det hele tatt. Dersom kontantstøtten opprettholdes, og det blir samtidig gratis barnehage, svarer 23% at det er høyst sannsynlig/noe sannsynlig at de kommer til å prioritere barnehage. 77% sier at det ikke er så sannsynlig/ikke er sannsynlig i det hele tatt.

Bortfall av kontantstøtte i kombinasjon med åpen barnehage

85% svarer at det er høyst sannsynlig eller noe sannsynlig at på tross av at kontantstøtten forsvinner, så kommer de til å prioritere å komme til åpen barnehage. 15% svarer at det ikke er så sannsynlig. Et forhold som må poengteres her er at mange av brukerne har barn som er over 2 år, og som uansett ikke lenger mottar kontantstøtte.

Innføring av gratis barnehage i kombinasjon med åpen barnehage

85% sier at det er høyst sannsynlig at de kommer til å benytte seg av åpen barnehage, selv om det innføres gratis barnehage. Samtidig ser man at 85% av respondentene ønsker at barna på et tidspunkt skal begynne i ordinær barnehage.

5.5 Drøftelse av funn

Kontantstøtten har gjort det økonomisk mulig litt under halvparten av respondentene å velge hjemmeomsorg. Nesten like mange svarer at kontantstøtten ikke har vært med å avgjøre dette valget. Det kan tolkes dithen at disse muligens hadde valgt hjemmeomsorg uansett, men mottok kontantstøtte som en «bonus». For disse har hjemmeomsorg gjerne vært et bevisst valg, antakeligvis uavhengig av økonomi. Når brukerne blir spurt om de allikevel kommer til å velge hjemmeomsorg dersom kontantstøtten forsvinner, svarer 62% at de «høyst sannsynlig» kommer til å gjøre det. En mulig forklaring på at dette tallet er høyere enn de 46% som sa at kontantstøtten har vært avgjørende for deres valg, er at barnet med tiden uansett vil miste kontantstøtten på grunn av at det blir eldre enn 23 mnd. 8% svarer at det er «noe sannsynlig» at de vil velge hjemmeomsorg, mens 31% svarer «ikke så sannsynlig». Uansett, det at bare 31% av respondentene sannsynligvis kom til å prioritere annerledes ved bortfall av kontantstøtte viser at den som økonomisk virkemiddel ikke har så stor effekt på om folk velger hjemmeomsorg. Dette er et interessant funn med tanke på de midlene som i dag brukes på kontantstøtte. Dersom kontantstøtten faller bort, vil sannsynligvis midlene som i dag brukes til å finansiere den, ville bli brukt på andre ordninger, som for eksempel gratis barnehage. Dette vil øke valgmulighetene til de som i dag ønsker, men ikke har råd til å betale for en barnehageplass. Samtidig kan det spørres om at det er rimelig og rettferdig at de som velger å ha barna sine hjemme litt lenger enn til ettårsalder, ikke skal få noe som helst støtte fra staten. I følge Telemarksforskning ligger i dag den nasjonale satsen på hva en heltidsplass koster for et stort barn i privat barnehage på kr 18239,- per mnd. (Lunder, 2016) Når det samtidig har blitt foreslått at foreldrebetalingen skal ha en makspris på kr 2730,- pr måned, betyr det en kostnad for staten på kr 15509,- per måned. I den sammenhengen er en kontantstøtte på kr 6000,- per måned en relativ rimelig løsning.

Gratis barnehage ser ut til å være et sterkere insentiv til å rekruttere barn til barnehage enn bortfall av kontantstøtten. Et viktig funn er imidlertid at ingen av respondentene ønsket at barnet skulle begynne i barnehagen når det var 1 år gammelt. Et klart flertall ønsker at barnet

skal være rundt 2 år før de begynner i barnehage, og de resterende ønsket at barnet skulle være 3 år eller eldre. Foreldrene i utvalget ønsker altså å gi hjemmeomsorg til sine barn de to (og noen tre og fire) første årene av deres liv.

Vi ser at bortfall av kontantstøtte i kombinasjon med gratis barnehage lokker noen flere til å prioritere bort hjemmeomsorg til fordel for barnehage. Dette spørsmålet må ses i sammenheng med spørsmålet om brukeres holdning til gratis barnehage. En ser at 85% av alle brukere vil på et tidspunkt benytte seg av gratis barnehage. Dette må derfor i hovedsak anses å gjelde de aller yngste, de som er 1 til 2 år gamle. Uansett så ser det ut til at det store flertallet av foreldrene i vårt utvalg har tatt bevisste valg i forhold til omsorg, og dette er noe som ikke forandres av statens virkemidler.

85% svarer at det er høyst sannsynlig eller noe sannsynlig at på tross av at kontantstøtten forsvinner, så kommer de til å prioritere å komme til åpen barnehage. 15% svarer at det ikke er så sannsynlig. Et forhold som må poengteres her er at mange av brukerne har barn som er over 2 år, og som uansett ikke lenger mottar kontantstøtte. For disse har det ingen økonomisk betydning om kontantstøtten videreføres eller ikke. Dersom en hadde intervjuet kun de som for tiden mottok kontantstøtte, kunne svaret blitt noe annerledes.

85% sier at det er høyst sannsynlig at de kommer til å benytte seg av åpen barnehage, selv om det innføres gratis barnehage. Samtidig ser man at 85% av respondentene ønsker at barna på et tidspunkt skal begynne i ordinær barnehage. Dette kan muligens bety at en del foreldre som for eksempel arbeider deltid, innimellom eller fast vil ta benytte den åpne barnehagen som en hyggelig «kvalitetsdag» i samvær med barnet sitt og andre brukere. Det kan også bety at en ønsker å kombinere hjemmeomsorg med en deltids plass i barnehagen. En annen mulighet er også at en ønsker at barna i de aller første årene (for eksempel frem til 2 år) skal få en rolig overgang til barnehagelivet ved at en får være sammen med en av foreldrene eller en annen trygghetsperson i den åpne barnehagen. Den åpne barnehagen kan i så måte fungere som en «overgangsarena» til ordinær barnehage.

Da det stort sett alltid er en solid overvekt av kvinner som er deltakere i åpen barnehage sammen med sitt barn (95% var kvinner den første undersøkelsesdagen) er det nærliggende å anta at det som oftest er mor som velger å utvide sin permisjon/stå utenfor arbeidslivet for å få mer tid sammen med sitt barn i småbarnsperioden. Det er også dermed å anta at det stort sett er

mor som benytter seg av kontantstøtten. Dette er et interessant funn med tanke på et av målene med familiepolitikken som er utjevning av forskjeller mellom kjønnene. Likestillingen i Norge har kommet svært langt sett i verdenssammenheng. Lik deltakelse i arbeidslivet er med å utjevne økonomiske skjevheter i inntekten til mann og kvinne, og bidrar positivt til likestillingen. Sånn sett kan det at det finnes tilbud som legger til rette for de (særlig kvinnene) som ønsker å ta en lengre pause fra arbeidslivet, ses på som noe problematisk. Samtidig ser man at det er en økende trend at fedre benytter seg av tilbudet, og antallet fedre i 2017 har vært høyere enn på mange år.

Funnene jeg har gjort blant brukerne ved Mordalsmyra åpen barnehage viser at statens virkemidler om gratis barnehage, samt bortfall av kontantstøtte, ikke nødvendigvis kommer til å få vårt utvalg av respondenter til å prioritere annerledes enn det de gjør i dag. De aller fleste virker til å ha tatt bevisste valg når det gjelder hvilken omsorgsform de ønsker. De aller fleste ønsker at barna skal begynne i barnehage på ett eller annet tidspunkt, men ikke før de er fylt 2 år. Dette gjelder uansett om barnehagen blir gratis eller om man må betale for den, slik som vi gjør i dag. Når det gjelder andel av brukerne som kommer til å prioritere annerledes ved innføring av virkemidlene, er det snakk om under en tredjedel, og da er det å anta at det er økonomien som avgjør. Når det gjelder Mordalsmyra åpen barnehage, kan det ut fra svarene til våre brukere virke som barnehagen fortsatt vil kunne ha eksistensgrunnlag etter en eventuell omlegging av barne- og familiepolitikken i henhold til Barnefamilieutvalget. Hele 85% av brukerne sier de vil fortsette å komme, til tross for at ordinær barnehage blir gratis, samt at kontantstøtten forsvinner.

6 Konklusjon

Dersom Barnefamilieutvalget sine anbefalinger blir satt ut i livet, vil valgfriheten til spesielt en gruppe bli påvirket; gruppen av mennesker som er økonomisk avhengig av kontantstøtte for å kunne velge hjemmeomsorg i perioden barna deres er 13-23 måneder gamle. Disse vil ikke kunne velge hjemmeomsorg som et alternativ dersom kontantstøtten forsvinner. Selv om dette ikke omfatter mer enn omtrent en tredjedel av utvalget i spørreundersøkelsen, er det å anta at dette er av stor betydning for dem det gjelder.

Staten har en agenda når det foreslås å fjerne enkelte valgalternativer, samt å gjøre andre mer tilgjengelig ved å gjøre dem gratis. Et mål med dette er å bidra til reell likestilling mellom kjønnene. Helt konkret gjelder dette å få opp yrkesaktivitet hos mor i perioden det nå gis kontantstøtte, altså når barnet er 13-23 mnd. Mange hensyn skal veies opp imot hverandre i denne sammenhengen. Resultatene fra spørreundersøkelsene viser at for flertallet er ikke kontantstøtten avgjørende for valg om hjemmeomsorg. Den som klarer seg økonomisk kommer allikevel til å prioritere å være hjemme lengre enn ett år med sitt barn, selv om en ikke får noen støtte fra staten. Hjemmeomsorg er et valg som styres av andre, eller iallfall flere drivkrefter enn den rent økonomiske. Gratis barnehage vil kunne gi valgfrihet og fleksibilitet, så lenge den enkelte familie kan bestemme fra hvilken alder deres barn skal benytte seg av den.

Basert på vår brukerundersøkelse av én åpen barnehage, kan det se ut som tilbudet om åpen barnehage treffer en liten, men ikke ubetydelig gruppe av bevisste foreldre som for en kort eller lengre periode ønsker et alternativ til den ordinære barnehagen. Dersom kontantstøtten skulle forsvinne og ordinær barnehage bli gratis, indikerer aktuelle spørreundersøkelse at Mordalsmyra åpen barnehage fortsatt vil kunne ha eksistensgrunnlag, i alle fall bedømt ut fra brukergrunnlag. Denne oppgaven har imidlertid ikke tatt stilling hvorvidt dagens økonomiske støtteordninger for åpne barnehager vil videreføres som ledd i fremtidig barne- og familiepolitikk.

Litteraturliste

- Barnehagespeilet. 2015. – *Tall og analyse av barnehager i Norge* . – Utdanningsdirektoratet
- Fasting, Mathilde. 13.03.2013. *Vår frihet til å velge*. Artikkel. Minervanett.no
- Folkpensionanstalten/ FPA. 2017. *Hem och familj. Stöd till barnfamiljer og stöd för boende*. Brosjyre. Finland
- Haugset, Anne Sigrid. 2016. *Åpne barnehager som rekrutteringsarena for ordinær barnehage*. Artikkel. Utdanningsforskning, Trøndelag Forskning og Utvikling
- Haugset, Gotvassli, Ljunggren og Stene. 2014. *Åpne barnehager i Norge, Organisering, bruk og betydning*. Rapport 2014:9. Trøndelag forskning og utvikling.
- Jacobsen, Dag Ingvar. 2015. *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Høyskoleforlaget
- Lunder, Trond Erik. 2016. *Nasjonale satser til private barnehager i 2017*. TF-notat nummer 43/2016. Telemarkforskning
- Regjeringen.no 17.02.2017 *Rett til barnehageplass*. Artikkel. Kunnskapsdepartementet
- Sandnes, Heidi Elisabeth. 2011. *Lite kritikk av kontantstøtten*. Artikkel. Kilden kjønnsforskning
- Snl.no
- Statistisk sentralbyrå(SSB). (2017) Kommunefakta fra *Ssb.no/kommunefakta/molde*
- Tingstad, Vebjørn og Kvamstad, Vidar. 1998.; *Åpen barnehage - Kvinnecafe eller møteplass med barnet i sentrum?* Rapport nr 51. Trondheim: Norsk senter for barneforskning.

Vedlegg 1

Spørreundersøkelse om Mordalsmyra åpen barnehage

---

1. Jeg er

- Kvinne
- Mann

2. Alder

- Under 25
- 25-35
- Over 35

3. Høyeste fullførte utdanningsnivå

- Ungdomsskole
- Videregående
- Universitet, lavere grad
- Universitet, høyere grad (5 år eller mer)

4. Jeg bor

- I samme kommune som den åpne barnehagen befinner seg
- I en annen kommune enn den hvor den åpne barnehagen befinner seg

5. Etnisitet

- Norsk
- Skandinavisk
- Europa, foruten Skandinavia
- Fra land utenfor Europa

6. Jobbsituasjon

- I full jobb, men for tiden i fødselspermisjon
- I deltidjobb
- Arbeidsledig
- Permittert
- Hjemmeværende
- Annet

7. Har du erfaring med bruk av vanlig barnehage?

- Ja
- Nei

8. Hvor ofte bruker du/dere den åpne barnehagen?

- Jevnlig, dvs stort sett hver uke
- Ikke jevnlig, men av og til, når det passer meg
- En sjelden gang
- Jeg har nettopp begynt å komme til åpen barnehage

9. Hvordan fikk du vite om den åpne barnehagen?

- Via kommunens nettsider
- Via helsestasjon
- Via opphengt plakat
- Via jungeltelegrafvenner/bekjente
- Annen måte, i så fall hvilken

10. Hvorfor har du/dere valgt å bruke åpen barnehage? Kryss gjerne av på flere

- Som sosial arena for barnet
- Det er et supplement til hjemmeomsorg (som vi vektlegger i familien)
- Det er en sosial arena for meg /oss som foreldre
- Åpen barnehage har et pedagogisk opplegg og et innhold som vi ønsker for barnet
- Vi bruker åpen barnehage mens vi venter på annen barnehageplass
- Det finnes ikke andre tilbud som dette i mitt nærområde

- Jeg ser på dette som en skånsom tilvenning til vanlig barnehage
- Åpen barnehage kan lære barn og foreldre om det norske samfunnet og norsk språk
- Vi har dårlige erfaring med vanlig barnehage og åpen barnehage kan da være et godt alternativ
- Fordi åpen barnehage er en plass vi som foreldre kan leke med barna og dele felles opplevelser
- Andre grunner

11. Hvilket behov dekker åpen barnehage for dere? Hvor ville dere vært hvis åpen barnehage ikke fantes?

- Svar:

12. Har den åpne barnehagen ført til nye sosiale kontakter og vennskap for deg og ditt barn?

- Ja
- Nei

13. Til brukere som ikke er norske

Opplever du at å komme til åpen barnehage gir deg innsikt i det norske samfunnet?

- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Evt kommentarer

Har åpen barnehage noe å si i forhold til å lære seg norsk språk (både for barn og voksne)

- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Evt kommentarer

Har du blitt kjent med noen gjennom den åpne barnehagen? (hvis ikke allerede svart på over)

- Ja
- Nei

14. Vil dere i fremtiden at barnet/barna skal begynne i ordinær barnehage?

- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Evt kommentar

15. Hvilken rolle har i så fall erfaringene fra åpen barnehage spilt i dette valget?

- Uten betydning
- Jeg har blitt mer åpen for ordinær barnehage
- Jeg har blitt mer motivert til å holde barnet hjemme en periode, og heller benytte åpen barnehage
- Annet

16. Ranger svar fra 1-4 etter hvor fornøyd du er, hvor 1 betyr «misfornøyd», 2 betyr «kunne vært bedre», 3 betyr «fornøyd» og 4 er «meget fornøyd»

Hvor fornøyd er du med tilbudets

☐ Åpningstid	1	2	3	4
☐ Lokaler	1	2	3	4
☐ Uteområde	1	2	3	4
☐ Pedagogisk opplegg	1	2	3	4
☐ Samlingsstund1	2	3	4	
☐ Lunsj	1	2	3	4
☐ Antall barn/voksne	1	2	3	4

17. Hvordan opplever du din/barnets relasjon med de ansatte i barnehagen? Sett kryss med samme rangering som ovenfor

- 1   2   3   4

Hvis du ønsker, kan du utdype hva som du synes er bra /mindre bra. Blir du oppsøkt aktivt av de ansatte i barnehagen? Føler du deg ivaretatt og sett?

- Evt kommentar

18. Kan du oppsummere hva som er det viktigste utbyttet du/familien /barnet får av å være i åpen barnehage? (Er det noe dere savner?)

- Svar:

Tusen takk for at du tok deg tid til å svare på denne undersøkelsen!

Vedlegg 2

Survey about kontantstøtte and barnehage

---

1. Do you receive, or have you received or will you receive kontantstøtte ?

- yes
- no
- I don't know

2. If yes, has kontantstøtte (when receiving it) affected your choice of home care or barnehage

- yes
- No
- Don't know
- Other _____

3. If the kontantstøtte is taken away, would you still choose home care for your children in the same way as previously?

- Most likely
- Likely
- Unlikely
- Not at all

4. If barnehage becomes free of charge, is that something you would make use of?

- Most likely
- Likely
- Unlikely
- Not at all

5. If yes, from which age ?

- from the age of 1 year old
- 2 years

- 3 years
- 4 years
- 5 years

6. If the kontantstøtte is taken away, and barnehage becomes free of charge, would you prioritize barnehage to home care?

- Most likely
- Likely
- Unlikely
- Not at all

7. If kontantstøtte is maintained, AND barnehage for all becomes free of charge, will you prioritize to send your children in barnehage instead of home care?

- Most likely
- Likely
- Unlikely
- Not at all

8. If kontantstøtte is taken away, will you still come to Åpen barnehage?

- Most likely
- Likely
- Unlikely
- Not at all

9. If barnehage becomes free of charge, will you still come to Åpen barnehage?

- Most likely
- Likely
- Unlikely
- Not at all

